

Legal Challenges of the Organization for the Collection and Sale of Illegal Property

Sajjad Rasouli Jezi *, Seyed Ahmad Mirkhalili **, Ardavan Arzhang ***
Hossein Abedini****, Hamid Rostaei*****

Abstract

The organization tasked with collecting and selling illegal property has encountered several legal challenges, such as:

- Legal loopholes that hinder the ability to claim damages for negligence
- Extended legal deadlines for determining property ownership
- The multiplicity of possessions and the parallel work of similar institutions
- A lack of guarantee for efficient execution and timely fulfillment of obligations
- Insufficient interaction between government organizations

These unresolved challenges have had significant consequences for the organization's material and legal possessions of illegal property, including:

How to Cite: Rasouli Jezi, S., Mirkhalili, S.A., Arzhang, A., Abedini, H., Rostaei, H. (2024). Legal Challenges of the Organization for the Collection and Sale of Illegal Property, *Journal of Legal Studies*, 16(3), 391-424.

* Ph.D. in private law, Faculty of Theology, Meybod University, Meybod, Iran. Email: sajjad75jazi@gmail.com

** Seyed Ahmad Mirkhalili, Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Theology, Meybod University, Meybod, Iran. (Corresponding Author). Email: dmirkhalili@gmail.com

*** Professor, Department of Law, Faculty of Theology, Yasouj University, Yasouj, Iran. Email: arzhang1345@gmail.com

**** Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Theology, Meybod University, Meybod, Iran. Email: hnabedini1359@gmail.com

***** Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Theology, Meybod University, Meybod, Iran. Email: rostaei@meybod.ac.ir

- Violations of property rights due to improper transportation, storage, or disposal
- Delays in fulfilling obligations
- Disruptions in the process of assigning illegal property
- Increased violations and omissions in securing government property rights
- Numerous lawsuits
- Financial losses
- Confusion among businesses
- Loss of economic order and security

This article aims to address the following questions:

- What are the legal challenges faced by the organization for the collection and sale of illegal property?
- How can these challenges be addressed through legal solutions?

The research methodology employed in this study is practical, objective-based, and qualitative, using content analysis. Information was gathered through library research and field interviews with experts, using a descriptive-analytical approach. The findings of the research reveal that the challenges and solutions can be categorized into three areas: legal, judicial, and executive.

Legal challenges include:

- Insufficient rules for claiming property damages and determining performance guarantees
- Lack of timely prevention of violations and omissions

Executive challenges include:

- The organization's extensive scope of obligations and possessions
- Parallel work of similar organizations
- Increase in contraband and prohibited goods
- Cultural and educational gaps

Judicial and regulatory challenges include:

- Delays in court proceedings related to property assignment
- Weak performance of inspection and supervisory institutions
- Increased judicial cases
- The complexity and specific characteristics of crimes related to seized property

The organization's establishment law, anti-smuggling law, and customs law have caused confusion for officials, owners, and businesses. The lack of

clarity in judicial opinions and the assignment of possessions has also hindered the organization's efficiency. Multiple obligations and the failure to prevent illegal possessions have not only violated the government's property rights but have also significantly impacted the organization's timely performance of its legal duties. This has led to violations and omissions, damage to private property, and disruptions in economic order.

Proposed solutions include:

- Comprehensive amendments to the organization's establishment law
- Creation of specialized courts
- Establishment of online communication systems between relevant organizations
- Training classes and research support
- Increased communication with scientific authorities

If the organization becomes a member of the anti-trafficking headquarters, the process of determining property ownership can be facilitated, and the volume of prohibited and smuggled goods can be reduced.

Innovations of this article compared to previous research include:

- Providing legal, judicial, and executive solutions to address the organization's challenges
- Categorizing executive restrictions to ensure timely fulfillment of legal obligations
- Suggesting guarantees for more efficient execution to prevent and resolve violations
- Identifying new areas for future research

The research findings demonstrate that while the establishment of the organization has centralized the collection, storage, and sale of seized property, unresolved challenges, such as the dependence on final judicial rulings for property assignment, have disrupted the process in some port cities. The most significant legal challenges faced by the organization in the third decade since its establishment include:

- The growth of contraband, counterfeit, and prohibited goods
- Managers' abuse of legal ambiguities
- Increase in violations and economic crimes
- Improper storage of property
- Spoilage of goods

To prevent further challenges and ensure timely fulfillment of obligations, vague and numerous rules should be removed or modified, the

organization's duties and powers should be consolidated in a single law, and clear criteria should be determined for various assumptions of its possessions. By addressing these challenges, financial losses to the government, owners, and merchants can be prevented.

Keywords: Obligations of Government Organizations, Loss of Confiscated Goods, Acquired Property Rights, Sale of Illegal Property.

Article Type: Research Article.

چالش‌های حقوقی تصرفات سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی

سجاد رسولی جزی*، سید احمد میرخلیلی**، اردوان ارژنگک***،

حسین عابدینی****، حمید روستایی*****

چکیده

سازمان اموال تملیکی با چالش‌های حقوقی همچون خلأهای قانونی برای مطالبه خسارات وارده در اثر تقصیر، طولانی بودن مهلت‌های قانونی تعیین تکلیف اموال، تعدد تصرفات و موازی کاری نهادهای مشابه، فقدان ضمانت اجرای کارآمد برای ایفای به موقع تعهدات و عدم تعامل سازمان‌های دولتی مواجهه بوده است. عدم حل این چالش‌ها، آثار مهمی در بخش‌های قانونی، اجرایی و قضایی تصرفات مادی و حقوقی سازمان اموال تملیکی از قبیل جمع‌آوری، نگهداری و فروش به دنبال داشته و باعث تضییع بیش‌ازپیش حقوق اموال تملیکی از طریق حمل‌ونقل یا نگهداری نامناسب، رسوب اموال و غیرقابل استفاده شدن کالاها در انبار شده است. همچنین ایفای به موقع تعهدات سازمان را تحت تأثیر قرار داده

* دانش‌آموخته دکتری حقوق خصوصی، دانشکده الهیات، دانشگاه میبد، میبد، ایران.

Email: sajjad75jazi@gmail.com

** استادیار، گروه حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه میبد، میبد، ایران. (نویسنده مسئول).

Email: dmirkhalili@gmail.com

*** استاد، گروه حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

Email: arzhang1345@gmail.com

**** استادیار، گروه حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه میبد، میبد، ایران.

Email: hnabedini1359@gmail.com

***** استادیار، گروه حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه میبد، میبد، ایران.

Email: rostaei@meybod.ac.ir

و منجر به اختلال در روند تعیین تکلیف اموال تملیکی، افزایش تخلف و ترک فعل در جهت تأمین حقوق اموال و دارایی‌های دولت، طرح دعاوی متعدد در محاکم، خسارات مالی، سردرگمی تجار و از بین رفتن نظم و امنیت اقتصادی می‌شود. مسئله این است که راهکارهای حقوقی حل چالش‌های تصرفات سازمان اموال تملیکی چیست؟ در پژوهش حاضر به روش توصیفی و تحلیلی، راهکارهای حقوقی مانند اصلاح قوانین، تجمیع تکالیف و تعیین ضمانت اجرای کارآمد بررسی شده و این نتیجه حاصل شد که با رفع چالش‌های مذکور از ایراد خسارات مالی به دولت جلوگیری می‌شود.

واژگان کلیدی: تعهدات سازمان‌های دولتی، تلف کالاهای توقیفی، حقوق اموال تملیکی، فروش اموال غیرقانونی.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی.

سرآغاز

ایجاد ضوابط قانونی برای جلوگیری از تصرفات زیان‌آور سازمان‌های دولتی در کالاهای توقیفی یا اموال مصادره‌شده و حل چالش‌های مربوط به ساماندهی اموال مکشوفه و قاچاق، یکی از ارکان سیاست‌های حقوقی و اقتصادی کشورهای جهان است. در کشور ما به این که علت که ایفای به موقع تکالیف سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی^۱ که بر اساس مواد ۱، ۴ و ۸ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی مصوب ۱۳۷۰، یکی از اشخاص حقوق عمومی دولتی دارای استقلال مالی است و تعیین تکلیف اموال منقول و غیرمنقول تملیکی و تحت تصرف دولت را از طریق جمع‌آوری، نگه‌داری و فروش به عهده دارد،^۲ منجر به کنترل کالاهای تقلبی در بازار، کاهش مفاسد، ورود اموال قاچاق و آمار پرونده‌های قضایی می‌شود، آسیب‌شناسی تصرفات سازمان در هریک از اموال

۱. در ادامه مقاله، به اختصار سازمان اموال تملیکی نام برده می‌شود.

۲. مفهوم این سازمان در متون قانونی دیده نمی‌شود و قانون‌گذار به ذکر اختیارات، تکالیف و صلاحیت‌های سازمان اموال تملیکی بسنده کرده است. مثلاً به موجب ماده ۳ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، این سازمان عضو ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز است.

تملیکی موضوعی مهم است. اگرچه هدف قانون‌گذار از تشکیل این سازمان، ساماندهی اموال مکشوفه و ادغام دو واحد اداری موازی بوده تا امور مشابه دستگاه‌های اجرایی یا دادگستری به این سازمان منتقل شود؛^۱ اما همچنان سازمان‌های مشابه از قبیل بنیاد مستضعفان و ستاد اجرایی فرمان امام (ره) که در دهه اول انقلاب با هدف تجمیع اموال و دارایی‌های مصادره‌شده و تخصیص آن‌ها به مستضعفان و امور عام‌المنفعه تأسیس شده‌اند؛ در عمل مانند سازمان اموال تملیکی ایفای تعهد می‌کنند. ابهام‌های این‌چنینی، موازی کاری سازمان‌های دولتی و حکومتی، تعارض منافع بین این سازمان‌ها، سردرگمی مدیران و مسئولان اجرایی، افزایش تخلفات و ترک فعل‌ها، تضييع حقوق بیت‌المال، افزایش فساد سیستمی، رشد جرم قاچاق و تزلزل اصل اعتماد و استحکام معاملات را به دنبال دارد. نهادهای دیگری همچون گمرک، ستاد مقابله با قاچاق کالا و ارز، سازمان تعزیرات حکومتی، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان بازرسی کل کشور و دفتر واردات مناطق آزاد تجاری، ملزم به تعامل با سازمان اموال تملیکی شده و ترک فعل هرکدام از این‌ها نیز در عدم ایفای به‌موقع تعهدات سازمان اموال تملیکی مؤثر است. در واقع چالش‌هایی از قبیل مبهم ماندن مسئولیت تصرفات خسارت بار اشخاص حقوقی دخیل در ساماندهی اموال تملیکی، انباشت نامنظم اموال و ارتکاب تقصیر در شیوه نگهداری کالاها، تضييع حقوق اموال و مالکیت خصوصی اشخاص مخصوصاً از زمان صدور حکم ضبط تا استرداد، طولانی بودن مهلت‌های مقرر قانونی برای تعیین تکلیف اموال مصادره‌ای، ما را به این پرسش می‌رساند که چالش‌های تصرفات سازمان اموال تملیکی چیست و راهکارهای حل آن کدام است. جست‌وجوی نویسندگان این مقاله نشان می‌دهد که اگرچه بررسی چالش‌های حقوقی تصرفات سازمان اموال تملیکی در نظام حقوقی ایران از ذهن بسیاری از پژوهشگران مغفول مانده اما برخی از پژوهش‌های مرتبط را می‌توان

۱. یعنی مرکز کالای متروکه و دفاتر اجرایی موضوع تبصره ۸۲ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ و تبصره ۳۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۸ و تبصره ۲۸ قوانین بودجه سال‌های ۱۳۶۹ - ۱۳۷۰ منجر به تصویب قانون تأسیس سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی از سوی مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۳۷۰/۱۰/۲۴ شده است.

موارد زیر دانست: «مبانی فقهی و حقوقی ضبط مصادره و سرپرستی اموال با تأکید بر اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی» (Bayat, 2020)، در این تحقیق نویسنده درصدد پاسخ به این پرسش است که مبانی مصادره و سرپرستی اموال موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی چیست. «ماهیت، مبانی و آثار تصرفات دولت در اموال غیرمنقول اشخاص» (Alavi Naini, 2019)، در این پژوهش نویسنده به دنبال حل این مسئله است که مبانی نقض مالکیت اشخاص چیست و سازوکار تصرفات دولت در آن چگونه است. «تصرف در اموال توقیف شده» (Ardeshiri, 2011)، محقق در این پایان‌نامه به این سؤال پاسخ داده که انواع و اقسام تصرف چیست و چه آثاری بر مال توقیف شده دارد. پژوهش‌های مذکور مبانی، سازوکار و شرایط نقض مالکیت اشخاص و تصرفات دولت را به خوبی تحلیل کرده‌اند اما به چالش‌های تصرفات سازمان‌های دولتی اشاره نکرده‌اند. اوصاف خاص تأمین حقوق اموال مصادره شده، اقتضا می‌کند چالش‌ها و راهکارهای حل آن به طور جداگانه تحلیل و بررسی شوند. مقاله حاضر به روش توصیفی و تحلیلی با تشریح چالش‌های حقوقی گفته شده، آسیب‌شناسی تصرفات سازمان اموال تملیکی و ارائه راه‌حل‌های پیشنهادی به قانون‌گذار، به دنبال شناخت ضمانت اجرای کارآمد به منظور بازدارندگی به‌موقع از مفاسد سیستمی و خسارات احتمالی برآمده است. پس از تشریح عناوین، چالش‌های تقنینی، اجرایی و قضایی به تفکیک بررسی شده و با تبیین پیامدهای حقوقی و اجتماعی هر کدام، راهکارهایی ارائه می‌شود.

۱. اختیارات سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی در تصرف اموال

تصرفات جمع‌واژه تصرف^۱ در لغت از ریشه صرف^۱ است که به معانی دست‌به‌کاری زدن، دگرگون شدن روزگار بر کسی، حيله و تقلب در کاری آمده است (Dehkhoda,

۱. واژه لاتین آن possession است (Arianpour, 2020).

482: 1995; Ragheb Esfahani, 2011). واژه تصرف در متون فقهی به معنای روی دادن حادثه و ایجاد حدث به کار رفته (Hali, 1992: 30) و در اصطلاح فقه و حقوقی، دو معنای عام و خاص دارد. در معنای عام، تصرف، مطلق آن چیزی است که از انسان صادر می‌شود.^۲ همان افعال و اقوال ارادی که دارای حکم شرعی، وضعی و تکلیفی هستند (Ansari, 2009: 201).^۳ برخی از حقوق‌دانان نیز با استعمال این معنا معتقدند تصرف شامل دخالت در چیزی همراه با تغییرات مادی و حقوقی است. مثل زراعت زمین و اجاره عین مستأجره (Jafari Langroudi, 2009: 200). معنای خاص تصرف در اصطلاح حقوق‌دانان تعاریف متعددی دارد (Khalifa Shushtari, 2011: 32). برخی آن را تسلط و استیلا بر مال در مقام اعمال حق دانسته‌اند (Safai, 2006:205-187: 1999; Katouzian) و برخی دیگر سلطه و اقتدار مادی یک شخص بر مال معین خارجی را که ممکن است به طرق قانونی یا غیرقانونی و مستقیم یا باواسطه حاصل شده باشد تصرف می‌دانند (Emami, 1955: 55- Jafari Langroudi, 2008:55). در این معنا متصرف ممکن است مالک مال تصرف‌شده باشد یا از سوی مالک، اذن و اجازه تصرف داشته باشد و یا بدون رضایت مالک و به نحو غاصبانه تصرف کرده باشد (Khalifa Shushtari, 2011: 33). تعریف دوم حقوق‌دانان از معنای خاص تصرف، معنای موردنظر ما در این مقاله است که این معنی، کلیه اقسام اعمال اقتدار و سلطه به نحو مادی و حقوقی توسط سازمان را شامل می‌شود.^۴

-
۱. به معنای رد شی و بازگشت آن از صورتش است. به همین دلیل صراف به معنی کسی است که کار تبدیل پول را به عهده دارد (Ibn Manzoor, 1984).
 ۲. در کتاب بلغه الفقهیه تصرف چنین تعریف شده است: عبارت است از قدرت و استیلا بر چیزی به گونه‌ای که صاحب قدرت مذکور بتواند انواع تصرفات را در آن بکند (Bahrul Uloom, 1982).
 ۳. واژه تصرف در ترکیب اماره تصرف به‌قاعده فقهی ید نیز مشهور است (Mohaghegh Damad, 2011: 33); حمایت از این معنا را در ماده ۳۵ قانون مدنی نیز می‌توان مشاهده کرد.
 ۴. قانون مدنی واژه تصرف را در مواد متعددی همچون مواد ۳۰، ۳۱، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۴۷ به‌کاررفته برده اما آن را تعریف نکرده و تشخیص آن را بر عهده عرف قرار داده است (Ashrafi Sarai, 2011: 18).

مقصود از تصرفات سازمان اموال تملیکی، استیلا و اقتدار این سازمان بر اموال، املاک و دارایی‌هایی است که برای انجام اقدامات مادی و حقوقی به صورت دائم و موقت در اختیار آن سازمان قرار می‌گیرد تا در مواعد مقرر نسبت به تعیین تکلیف اموال تملیکی، اقدام‌های لازم را به عمل آورد؛ بنابراین ممکن است به موجب دستور دادگاه با فرض مالکیت، دولت بر مالی تسلط داشته و تصرفاتی در آن داشته باشد و پس از مدتی با اثبات اشتباه بودن فرض مالکیت دولت، همان مال از تصرف و استیلا سازمان خارج شود.^۱ قانون‌گذار در مواد ۲ و ۳ قانون تأسیس، اموال تحت تصرف این سازمان را در سه دسته تفکیک کرده است. گروه اول اموال قاچاقی، متروکه و ضبط‌شده‌ای است که در اختیار سازمان قرار می‌گیرد و دسته دوم اموالی هستند که توقیف شده و به صورت موقت در اختیار سازمان قرار داده می‌شود تا جمع‌آوری، نگهداری و اداره شده و یا به موجب احکام قضایی و قانونی فروخته شوند. گروه سوم اموالی همچون مجهول‌المالک و ارث بلاوارث است که در راستای اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی در اختیار رهبری بوده و با اذن ایشان تحت تصرف سازمان قرار می‌گیرد. علاوه بر آن، قانون‌گذار امکان تملک و انجام هرگونه تصرف در برخی از اموال موردنیاز سازمان را نیز در تبصره ماده ۷ قانون تأسیس فراهم کرده است.

۲. چالش‌های قانونی مربوط به تصرفات سازمان اموال تملیکی

در قوانین و مقرراتی همچون قانون تأسیس سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی مصوب ۱۳۷۰ و آئین‌نامه معاملات آن سازمان، همواره چالش‌های زیان‌آور گوناگونی وجود داشته است. در بحث ما خلأهای تقنینی شامل ابهام، نقص، ناکارآمدی، تعدد و پراکندگی است که در ادامه هر کدام به تفصیل بررسی خواهند شد.

۱. برای اطلاع بیشتر از چالش‌های مربوط به مصادره و اخذ اموال حاصل از جرم ر.کک (Mohammadi, 2011).

۱-۲. خلأهای قانونی

عدم تعیین یا تصریح به ضابطه مشخص برای جبران خسارات ناشی از تصرفات زیان‌آور سازمان اموال تملیکی یا فقدان ضمانت اجرای تکالیف به‌عنوان یکی از خلأهای قانونی، آسیب‌های گوناگونی را به دنبال دارد.^۱ البته این موضوع در تعهدات و تصرفات اغلب سازمان‌های دولتی مسکوت باقی مانده و نه تنها تبانی و سوءاستفاده مدیران متخلف و مجرم را تسهیل می‌کند (Menati Nezhad, 2007: 60)،^۲ بلکه در برخی موارد تضييع حقوق اموال تملیکی را نیز به دنبال خواهد داشت.^۳ در بحث ما بر اساس ماده ۴۴ قانون تأسیس سازمان، «تأخیر و یا عدم اجرای تکالیف مقرر در مواد ۹-۱۰-۳۱-۳۳-۳۸ و ۳۹ این قانون در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب می‌شود»؛ اما قانون‌گذار ضمانت اجرای مواد دیگر یعنی مواد ۱ تا ۸ و ۱۱ تا ۳۰ و ۳۲، ۳۴ تا ۳۷ و ۴۰ تا ۴۵ را مشخص نکرده و حکم تخلف از تکالیف دیگر را مسکوت باقی گذارده و مقرره‌گذاری لازم را انجام نداده است.

بنابراین ضمانت اجرای ماده ۸ همان قانون که مقرر داشته: «سازمان مکلف است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ تحویل نسبت به فروش اموال موضوع ماده (۱) اقدام کند. مدت مذکور با تصویب مجمع عمومی تا یک سال دیگر قابل تمدید خواهد بود» دارای خلأ تقنینی است. همین موضوع باعث می‌شود که اموال بیش از یک سال باقی

پرتال جامع علوم انسانی

۱. قانون‌گذار با مسکوت باقی گذاردن بسیاری از فروض، باعث شده تا اصول مهمی همچون عدم تبعیض و رقابت به‌راحتی نقض شده و فساد در دستگاه‌های دولتی فراگیر شود (Emami Qashlaq and Watan Feda, 2022: 310). البته سکوت قانون در برخی مواقع برای پرهیز از وهن اسلام و عدم ابتلا بوده است (Farzaneh, 2018: 213).

۲. نبود شفافیت و پاسخ‌گویی از مهم‌ترین علل نقض حقوق بشر و ایجاد فساد است (Del Pasand and Turkmannejad and Noorian, 2019:36).

۳. برای اطلاع بیشتر از حقوق اموال تملیکی و مصادره شده رک (Delir, 2011).

بماند یا بدون استفاده و فاسد شود.^۱ همچنین در خصوص اینکه آیا قانون نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی مصوب ۱۳۶۵، مشمول سازمان اموال تملیکی می‌شود یا خیر، نقص قانونی وجود دارد،^۲ زیرا توقیف اموالی که در اختیار دولت و سازمان اموال تملیکی است، می‌تواند ارائه خدمات عمومی و امور اداری را مختل کند (Aqhaei Touq and Lotfi, 2017:161-165). آمارهای غیردقیق از جمله پیامدهای خلأ قانونی است.^۳ مثلاً وقتی پرسیده می‌شود که چرا اطلاعات درج‌شده بر روی کالاهای جمع‌شده توسط سازمان اموال تملیکی با مشخصات واقعی آن کالاها مطابقت ندارد این پاسخ شنیده می‌شود که کاشف یا ضابط از همان ابتدا کالاها را به این ترتیب و با این کدها به سازمان تحویل داده است و در مقابل کاشف نیز اظهارات متناقض دیگری دارد.^۴ مضافاً آن‌که خلأهای تقنینی همچون فقدان قانون در زمینه جرائم جدید و پیچیده اداری و مالی معاملات دولتی (Hosseini, 2018:116)، موجب عدم کارایی ضمانت اجرای کیفری در برخورد با مجرمان و متخلفان معاملات دولتی شده است.^۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱. در این موارد نباید مفهوم فساد را با جرم اقتصادی خلط کرد؛ زیرا جرم اقتصادی به تنهایی امنیت، سرمایه‌گذاری و سلامت اقتصادی جامعه را به مخاطره می‌اندازد (Soltani Fard and Malmir and Aalipour, 2017:165) و در حقوق ایران دارای ابهام مفهومی و اجمال مصداقی است (Khodaian Chegani, 2013:34) و قانون‌گذار آن را ذیل ماده ۱ قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد قرار داده است.
۲. برای اطلاع از اینکه چه اشخاصی مشمول قانون مذکور هستند (Shams and Ghafouri Asl, 2018:199).
۳. در مورد تعداد پرونده‌های قضایی بلاتکلیف مانده بین سخنان وزیر اقتصاد با معاون قضایی دادستان کل کشور ناهماهنگی و اظهارات ضدونقیضی وجود دارد (ISNA News Agency, 2021).
۴. رجوع کنید به نشست بررسی مشکلات فرایند مبارزه با قاچاق کالا و اموال تملیکی با حضور رئیس قوه قضائیه (Mizan News Agency, 2021).
۵. برای توضیحات بیشتر، ر.ک (Najafi and Nasr Esfahani, 2022).

۲-۲. ابهام قوانین و اجمال مقررات

یکی دیگر از چالش‌های تقنینی تصرفات سازمان، وجود هرگونه اجمال و ابهام در هر یک از تصرفات سازمان اموال تملیکی است و اگرچه در ماده ۱ قانون تأسیس سازمان برخی از انواع تصرفات معرفی شده، اما به‌طورکلی در ماده ۲ همان قانون مقرر شده: «کلیه اموال و حقوق مالی که تحت توقیف یا سرپرستی و یا مدیریت دولتی درآمده و یا به هر نحو به تصرف دولت درمی‌آید طبق این قانون در اختیار سازمان قرار می‌گیرد تا در جمع‌آوری و نگهداری و اداره آن اقدام کند و فروش این قبیل اموال منوط به حکم قضائی یا قانون است». یعنی قانون‌گذار بدون هیچ‌گونه تفکیکی و صرف‌نظر از آسیب‌پذیری برخی از کالاهای خوراکی و مصرفی، حجم وسیعی از اموال تحت تصرف دولت را بدون توجه به ظرفیت‌های مادی و نیروی انسانی، در اختیار سازمان قرار داده است؛ یعنی از یک‌طرف تصرفاتی مانند جمع‌آوری، نگهداری و اداره را از سوی سازمان مجاز دانسته و از طرف دیگر فروش اموال را منوط به حکم قضائی و قانونی کرده است. علاوه بر آن، قانون تأسیس سازمان در خصوص امکان خرید املاک مصادره‌ای که در محدوده اجرای طرح‌های عمومی واقع می‌شوند یا برخورداری سازمان از امتیاز یک واگذاری رایگان، مبهم است (Kamiiyar, 2017:48). ماده ۱۸ آیین‌نامه معاملات سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی نیز به‌صورت کلی و مبهم مقرر داشته: «منظور از معامله در این فصل هرگونه انتقال عین و منفعت اموال منقول تحت عناوین مختلف عقود است». عبارت «هرگونه و تحت عناوین مختلف عقود» علاوه بر اینکه مبهم و مجمل است به دلیل عدم تصریح و قابلیت تفسیر می‌تواند باعث سوءاستفاده شده و آسیب‌های متعددی را در پی داشته باشد (Bilali and Farmarzi, 2001:28). به‌طور مثال امکان دارد یکی از مدیران استانی سازمان اموال تملیکی با استناد به عمومیت و اطلاق ماده مذکور اقدام به انعقاد عقودی همچون رهن، اجاره و حتی هبه کند. اگرچه درنهایت ممکن است حکم به بطلان و عدم نفوذ معاملات مذکور شود اما نمی‌توان

منکر خسارات وارده به طرف معامله یا تضييع اموال او شد. لازم به ذکر است که این چالش، مشمول اصل ۱۳۹ قانون اساسی نیز است.^۱

۲-۳. تعدد و پراکندگی قوانین

علاوه بر قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و قانون امور گمرکی برخی از قوانین متعددی هستند که هرکدام تعهداتی برای سازمان اموال تملیکی مقرر کرده‌اند. تبصره ۲ ماده ۵۳ قانون مقابله با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ مقرر داشته: «سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی موظف است در مورد کالاهای سریع‌الفساد، سریع‌الاشتعال، احشام و طیور و یا کالاهایی که مرور زمان سبب ایجاد تغییرات کمی و کیفی در آنها می‌شود، پس از اخذ مجوز فروش از مرجع رسیدگی‌کننده، بلافاصله کالا را بر اساس مقررات مربوطه به فروش برساند». از سوی دیگر ماده ۳۷ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ و تبصره ۶ ماده ۶۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت نیز وظایف متعدد دیگری برای سازمان اموال تملیکی مقرر داشته‌اند.^۲ مثلاً طبق تبصره ۶ قانون مذکور، سازمان اموال تملیکی می‌بایست فهرست اموال غیرمنقول را به هیئت دولت ارائه کند تا امکان استفاده از این اموال برای دستگاه‌های نیازمند فراهم شود

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. در مورد این‌که اموال تحت تصرف شرکت‌های دولتی همچون سازمان اموال تملیکی را مشمول حکم این اصل بدانیم یا خیر، یکی دیگر از چالش‌هاست. (Handi, 2006:65). اصل ۱۳۹ مقرر داشته: «صلح دعوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیئت‌وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند».

۲. تبصره ۴ ماده ۳۷ قانون امور گمرکی، سازمان اموال تملیکی را موظف به پرداخت هزینه‌های انجام خدمات و سایر هزینه‌های کالاهای متروکه به هنگام خروج از انبارهای گمرکی کرده است.

(Kamiyar, 2017:49 - Salari, 2011:218).^۱ ایجاد تکالیف متعدد آن هم به‌موجب قوانین گوناگون علاوه بر آن‌که باعث سردرگمی مالکان، تجار و یا مسئولان و مدیران استانی سازمان اموال تملیکی خواهد شد، به دلیل عدم پیش‌بینی ضمانت اجرای مناسب و عدم نظر گرفتن امکانات و سازوکارهای اجرایی آن، باعث عدم تسلط مدیران بر وظایف قانونی، عادی شدن تخلف و افزایش ترک فعل شده و سهل‌انگاری در انجام تکالیف گفته‌شده را به دنبال خواهد داشت (Bahrami, 2012:139). اگر تکالیف قانونی سازمان اموال تملیکی به‌موجب قانونی جامع و واحد مقرره‌گذاری شود، هم هزینه‌های ناشی از قانون‌گذاری کاسته شده و قوانین کارآمدتری وضع می‌شود و هم مقصود قانون‌گذار بیش‌ازپیش محقق خواهد شد (Hosseini, 2018:116)، بررسی‌های صورت گرفته مشخص می‌کند که قانون‌گذار سعی کرده است نواقص و خلأهای قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی را با قوانین امور گمرکی و مبارزه با قاچاق کالا و ارز که جدیدالتصویب هستند جبران کند اما از پیامدهای این اقدام مغفول مانده و با این کار مسبب افزایش ترک فعل و سردرگمی مسئولان اجرایی مربوطه شده است.^۲

۳. چالش‌های اجرایی

سازمان اموال تملیکی با چالش‌های اجرایی دیگری مواجه است که در ایفای به‌موقع تعهدات آن سازمان تأثیر قابل توجهی داشته و به دلیل عدم رفع آن می‌تواند سبب تضییع اموال بیت‌المال و افزایش جرائم اقتصادی شود. برخی از آن‌ها که در ذیل این مبحث به‌طور جداگانه بررسی می‌شوند عبارت است از: تعدد وظایف و تصرفات سازمان

۱. البته حکم مقرره یادشده، ناظر به املاکی است که حسب وظایف قانونی در اختیار سازمان قرار می‌گیرد نه راجع به املاک و اموال متعلق به این دستگاه (Zargosh, 2021:253). برای اطلاع از ایرادات وارد بر این مقرره ر.ک. Zargosh, 2021:290

۲. به همین جهت برای برخورد ریشه‌ای و قاطع با جرائم اقتصادی بایستی قوانین موجود اصلاح شود (Talebian, 2012:105).

اموال تملیکی، موازی کاری نهادهای مشابه، افزایش اموال قاچاقی، الزام سازمان به تعامل یک‌جانبه با دستگاه‌های دولتی و غیره.

۱-۳. تعدد تکالیف و تصرفات

گسترده بودن تصرفات و تکالیف قانونی سازمان اموال تملیکی بدون پیش‌بینی امکان اجرایی و نظارت مستمر مثل بررسی منابع مالی لازم، بستر مناسبی برای شکل‌گیری ترک فعل و تخلفات مالی مدیران و مسئولان اجرایی بوده که در اغلب موارد تضييع اموال را نیز به دنبال دارد. در برخی از موارد ممکن است اموال یا املاک متعلق به اشخاص بدون مجوز قانونی مورد تصرف این سازمان قرار گیرد، هرچند که تصرفات سازمان مستند به اسناد و مدارکی باشد که ظاهراً بیانگر قانونی بودن آن است (Zargosh, 2021:289).^۱ اگرچه جمع‌آوری، نگهداری، سرپرستی، اداره، فروش و امحاء اموال تملیکی در سازمان واحدی متمرکز شده است اما به دلیل اینکه تجميع و تمرکز این حجم از تصرفات و استیلا بر اموال تملیکی بدون پیش‌بینی امکان نظارت و بازرسی‌های مستمر یا عدم الزام جهت شفاف‌سازی اقدام‌های انجام‌شده در محدوده تصرفات و همچنین وابسته کردن تعیین تکلیف بسیاری از اموال به احکام و قرارهای مراجع قضایی، علاوه بر آن‌که روندی فسادزا و فرسایشی است، در راستای عمل به وظایف محوله باعث شکل‌گیری چالش‌های اجرایی گوناگون همچون سردرگمی مسئولان و مدیران نیز خواهد شد.^۲ به‌عنوان نمونه می‌توان به عدم تعیین تکلیف ۱۲۰

۱. این موضوع شامل فرضی را شامل می‌شود که ملک تصرف‌شده توسط این سازمان یا دستگاه‌های مجاز در تملک، متعلق به غیر بوده و در نتیجه تصرف صورت گرفته غیرقانونی تلقی شده و سبب طرح دعوی تصرف عدوانی است. برای اطلاع از فرایند دادرسی اختصاصی این فرض ر.ک. Zargosh, 2021:313

۲. این سازمان طبق ماده ۱ قانون تأسیس مکلف به انجام تصرفات گوناگونی از قبیل: «جمع‌آوری و نگهداری، اداره و فروش کالاهای متروکه دولتی و غیردولتی و ضبطی و قاچاق قطعیت یافته و کالاهای قاچاق بلا صاحب و صاحب متواری و ...» شده است.

هزار تن ذرت‌های آلوده در انبارهای سازمان اموال تملیکی خوزستان پس از حدود ده سال اشاره کرد.^۱ عبارت «کلیه اموال و حقوق مالی» در ماده ۲ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی، شمولیت زیادی داشته و حجم وسیعی از اموال و حقوق مالی دولتی را در برمی‌گیرد. به نظر می‌رسد اگرچه قصد قانون‌گذار تجمیع این اموال در سازمانی واحد بوده است اما از آسیب تعدد تکالیف و خلأهای سیستم نظارتی و نهادهای قضایی برخاسته، مغفول مانده و همین امر بستر مناسبی برای ارتکاب تخلف یا جرائم مالی سازمان شده است. البته این ماده بسیاری از فروض را نیز مسکوت باقی گذارده است. به‌عنوان مثال اگر اداره اموال مذکور مستلزم فروش فوری آن‌ها باشد و طولانی بودن فرآیند صدور حکم قضایی برای جواز فروش، مستلزم تضييع حجم وسیعی از اموال باشد، مسکوت مانده است.^۲ در موارد این‌چنینی اهمیت و ضرورت ایجاد ارتباط برخط محاکم قضایی تخصصی با سازمان اموال تملیکی مشخص‌تر است.

۲-۳. تداخل صلاحیت‌های سازمان اموال تملیکی با سایر نهادها

مقایسه اجمالی تصرفات سازمان اموال تملیکی با تصرفات بنیاد مستضعفان حاکی از این است که محدوده تصرفات بنیاد مستضعفان بسیار وسیع‌تر از محدوده تصرفات سازمان اموال تملیکی است، زیرا علاوه بر انجام امور اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، اقدامات و تصرفات لازم در جهت بهبود وضع زندگی مستضعفان را نیز بر عهده دارد.^۳

۱. در این پرونده تمهیدات سازمان اموال تملیکی استان خوزستان با تأخیر انجام شده و باعث برکناری مدیر سازمان اموال تملیکی به دلیل عدم اجرای وظایف محوله شده است. بخشی از چالش‌های گفته‌شده همچون فقدان توجه به اصل شفافیت را در این پرونده به‌وضوح می‌توان مشاهده کرد (Tasnim News Agency, 2022).

۲. در این موارد بایستی بین بیع اموال عمومی با بیع اموال دولتی تفکیک قائل شد و حکم هرکدام را جداگانه تحلیل کرد (ر.ک. Ghasemi and Zakariaei, 2012: 58).

۳. هیئت‌وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۶.۳.۷ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰.۱۹۰۵ مورخ ۱۳۷۶.۲.۲۳ بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی و به استناد تبصره‌های (۱۳) و (۱۴) ماده‌واحد قانون چگونگی محاسبه و وصول حقوق

درحالی که تصرفات سازمان اموال تملیکی بر اساس ماده ۱ قانون تأسیس، محدود به جمع‌آوری، نگهداری، اداره و فروش اموال تملیکی و اموال موضوع اصل ۴۹ است. باوجود آنچه گفته شد ممکن است اشکال شود شبهه همپوشانی تصرفات سازمان اموال تملیکی با تصرفات بنیاد مستضعفان در اموال جمع‌آوری شده از خاندان پهلوی و سایر اموال نامشروعی که از طریق وابستگی به آن خاندان تحصیل شده چگونه قابل توجیه است؟ به نظر می‌رسد قانون‌گذار با عنایت به اموال مذکور در اساسنامه بنیاد مستضعفان، از ذکر مجدد آن در ماده ۱ یا ۳ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی خودداری کرده است و با این کار آن اموال را از تعهدات و تصرفات سازمان اموال تملیکی خارج ساخته است. درواقع اموال مصادره‌شده از خاندان پهلوی و وابستگان آنها از اموال تملیکی موضوع قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی خروج تخصصی داشته و گویا قانون‌گذار اموال تحت تصرف سازمان را تخصیص زده است. باوجوداینکه بر اساس ماده ۷ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب ۱۳۶۳، محکوم به حاصل از اموال نامشروع عمومی یا انفال در اختیار دولت قرار می‌گیرد، اما بخش دیگری از مصادیق اموال مربوط به ولی‌فقیه مثل کالاهای قاچاق صاحب متواری و بلا صاحب طبق ماده ۶ آیین‌نامه نحوه رسیدگی به پرونده موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب ۱۳۷۹/۰۳/۱۰ رئیس قوه قضاییه از شمولیت آن قانون خارج شده است.^۱ باید گفت اینکه اموال ذکرشده در اساسنامه بنیاد همان اموال موضوع اصل ۴۹ است یا خیر، موضوعی اثبات نشده و موردبحث است که ناشی از ابهام یا اجمال قانون‌گذار قانون

گمرکی، سود بازرگانی و مالیات انواع خودرو و ماشین‌آلات راه‌سازی وارداتی و ساخت داخل و قطعات آنها - مصوب ۱۳۷۱ - تصویب کرد: «ترخیص قطعی چهل‌وسه دستگاه خودرو موضوع فهرست ضمیمه نامه یادشده، بدون رعایت شرط سال ساخت و داشتن نمایندگی رسمی و با رعایت سایر مقررات مربوط مجاز است».

۱. البته ماده ۶ آن در اصلاحیه مورخ ۱۳۸۶/۰۷/۰۲ حذف شده است. رأی وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور به شماره ۵۸۱-مورخ ۱۳۷۱/۱۲/۰۲، رسیدگی به ادعای اشخاص حقیقی یا حقوقی نسبت به اموالی که دادگاه‌های انقلاب نامشروع شناخته و مصادره کرده‌اند را در صلاحیت دادگاه‌های انقلاب می‌داند.

اساسی بوده است^۱ و با توجه به اینکه در اساسنامه بنیاد مستضعفان به آن اموال تصریح شده دیگر نمی‌توان گفت که مشمول حکم اموال مذکور در اصل ۴۹ است. در واقع قانون‌گذار اموال خاندان پهلوی و وابستگان آن‌ها را از اصل ۴۹ قانون اساسی هم تخصیص زده است. البته برخلاف ماده ۳ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی، تعیین تکلیف اموال ذکر شده در اصل ۴۹ نیز لزوماً و منحصرأ بر عهده سازمان اموال تملیکی نیست و بر اساس بخشنامه مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۷ قوه قضائیه بر عهده ستاد اجرایی فرمان امام (ره) است.^۲ در خصوص مقایسه تصرفات این ستاد با سازمان اموال تملیکی باید گفت نخست، ماهیتاً متفاوت‌اند، زیرا سازمان اموال تملیکی، یک شرکت دولتی وابسته به وزارت اقتصاد و دارایی محسوب می‌شود اما ستاد اجرایی فرمان امام نهادی انقلابی و غیردولتی است. تصرفاتی همچون اداره، نگهداری و فروش اموال بلا صاحب، مجهول‌المالک، بدون وارث و اموالی که بابت خمس پرداخت می‌شود و اموال مصادره‌ای موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی که اصولاً در اختیار ولی فقیه است، توسط ستاد اجرایی فرمان امام به‌عنوان یک نهاد متولی مأذون از سوی مقام رهبری به عمل می‌آید. اگرچه بخشنامه مذکور تا حدود زیادی ابهام‌ها و چالش‌های ناشی از موازی کاری ستاد اجرایی فرمان امام و سازمان اموال تملیکی را حل کرد اما باعث طرح این شبهه شد که آیا بخشنامه قوه قضائیه می‌تواند جایگزین خلاهای قانونی شود؟ همچنین امکان حل هم‌پوشانی تصرفات مشابه را داشته باشد؟ در واقع اگر قانون تأسیس سازمان

۱. چالش‌های قانونی تصرفات بنیاد مستضعفان نیز آراء متضادی را در محاکم به دنبال داشته است. به‌عنوان نمونه می‌توان به رأی وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور مورخ ۱۳۶۰/۰۴/۳۰، به شماره ۱۱۵۹ اشاره کرد.

۲. این بخشنامه مقرر داشته «نظر به اینکه تاکنون ادنی از سوی مقام معظم رهبری برای سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی مذکور در ماده ۳ قانون تأسیس سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی و اساسنامه آن مصوب ۱۳۷۰، داده نشده، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) به‌عنوان تنها نهاد مأذون از سوی ولی فقیه در مورد اموال مجهول‌المالک، بلا صاحب، ارث بلا وارث، کالاهای قاچاق بلا صاحب و صاحب متواری و اموال رسوب شده در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، اموال اعراضی، رهاشده، اموال و املاک غایبین مفقودالائثر و اموالی که بابت تخمیس و خروج ذمه و اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی و دیگر قوانین در اختیار ولی فقیه است».

مثلاً در ذیل ماده ۳۰، اموال تملیکی تحت تصرف ستاد اجرایی فرمان امام را با اذن ولی فقیه در برمی گرفت و یا اذن کلی ایشان در راستای عمل به ماده ۳ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی اخذ می شد، از موازی کاری این دو سازمان و یا مبهم ماندن بخش زیادی از تصرفاتشان جلوگیری می شد. در مقام پاسخ می توان گفت اصولاً قوه قضائیه برای رفع سردرگمی محاکم و دادگاه های قضایی خود اقدام به صدور بخشنامه کرده است و به تنهایی نمی تواند خلأهای تقنینی پرآسیبی همچون موازی کاری نهادهای حاکمیتی را جبران کند؛ اما به نظر می رسد قانون گذار و ولی فقیه، تصرفات سازمان های دولتی همچون سازمان اموال تملیکی را با تصرفات نهادهای زیر نظر رهبری و ستادهای انقلابی همچون ستاد اجرای فرمان امام تفکیک کرده اند؛ هرچند در برخی از اموال تصرفاتی مشابه و موازی داشته باشند. آنچه مهم است اینکه تصرفات ستاد اجرایی فرمان امام و بنیاد مستضعفان مثل تصرفات سازمان اموال تملیکی به دلیل فقدان ضابطه تقنینی مشخص برای مطالبه خسارات وارده در اثر ارتکاب تقصیر، عدم تعیین ضمانت اجرا به جهت تعامل لازم با سازمان های دیگر، عدم بازرندگی و ناکارآمدی قوانین در کنترل جرائم، تخلفات و ترک فعل ها مجموعاً باعث ایجاد چالش های مشابهی شده است.

۳-۳. افزایش اموال تقلبی و قاچاق

بر اساس ماده ۵۳ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ دستگاه های کشف و ضابطین موظف اند کالاهای قاچاق مکشوفه را بلافاصله پس از کشف، تحویل سازمان اموال تملیکی کنند. بنابراین افزایش اموال ممنوعه اعم از تقلبی و قاچاق می تواند چالش های اجرایی دیگری همچون اشغال انبارهای سازمان و تضییع اموال قاچاق کشف شده در اثر حمل و نقل و نگهداری نامناسب را به دنبال داشته باشد. در واقع تعدد تصرفات و تکالیف سازمان اموال تملیکی، بستر مناسبی برای ایراد ضرر به اموال تقلبی توقیفی و مالکان است. به همین دلیل ماده ۲۸ آیین نامه معاملات سازمان اموال تملیکی

با رعایت صرفه و صلاح دولت امکان بهره‌مندی از ظرفیت بخش خصوصی در بخشی از تصرفات سازمان مثل انبارداری کالاها پیش‌بینی شده است. همچنین بر اساس مواد ۱ الی ۱۷ آیین‌نامه معاملات سازمان اموال تملیکی مصوب ۱۳۹۹/۰۷/۰۸، معاملات سازمان به انواع مختلفی مانند معاملات راجع به اجرای بودجه عملیات جاری و سرمایه‌ای (منابع داخلی) سازمان، معاملات کوچک، متوسط و بزرگ تقسیم شده و امکان فروش این اموال از طریق مزایده عمومی، محدود و الکترونیکی فراهم شده است.^۱ یکی از جرائم ارتكابی منجر به افزایش کالاهای ممنوعه و عدم تعیین تکلیف به‌موقع اموال تقلبی و قاچاق از انبارهای سازمان، تبانی در معاملات دولتی است^۲ که طبق قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی مصوب ۱۳۴۸: «اشخاصی که در معاملات یا مناقصه‌ها و مزایده‌های دولتی یا شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به دولت یا مأمور به خدمات عمومی و یا شهرداری‌ها با یکدیگر تبانی کنند و در نتیجه ضرری متوجه دولت و یا شرکت‌ها و مؤسسات مذکور بشود به حبس تأدیبی از یک تا سه سال و جزای نقدی به میزان آنچه من غیر حق تحصیل کرده‌اند محکوم می‌شوند...». قانون‌گذار عبارت «ضرری متوجه دولت‌ها و یا شرکت‌ها و مؤسسات مذکور بشود» را مطلق آورده و برای آن جرم صرفاً ضمانت اجرای کیفری و تعزیری وضع شده است. همچنین اگر تبانی میان شرکت‌های بخش خصوصی به‌منظور ایراد ضرر به دولت صورت گیرد و با اقدام دستگاه‌های دولتی منجر به ضرر به دولت شود، مشمول مجازات ماده ۶۰۳ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات می‌شود. اکنون مسئله این است که با افزایش اموال تقلبی و قاچاقی در بازار هم ضرری محقق شده است؟ همچنین آیا ضرر فقط باید

۱. البته طبق تبصره ۱ بند ۲ ماده ۵۶ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز وزارت اقتصاد موظف به تهیه دستورالعمل فروش از طریق حراج عمومی برای فروش کالاهای قاچاق شده است.

۲. قانون‌گذار در سال ۱۳۴۸ بر اساس قانون ماده‌واحد تبانی در معاملات دولتی، در جهت حفظ صحت معاملات دولتی، حمایت از اموال و منافع عمومی و افزایش رقابت سالم اقتصادی گام‌های مؤثری برداشته اما به دلیل عدم همخوانی با مقتضیات جامعه امروزی ناقص و ناکارآمد جلوه می‌کند.

متوجه دولت و شرکت‌های دولتی باشد یا اگر به طرف معامله که ممکن است شخص حقوق خصوصی یا عمومی غیردولتی باشد هم ضرر و خسارتی وارد شد مشمول این ماده است؟ به‌طور خلاصه باید گفت که قانون مذکور اگرچه ممکن است در زمان تصویب خود بسیار نافع و کارآمد بوده باشد اما امروزه به دلیل افزایش اموال تقلبی و قاچاقی ناشی از تبانی در معاملات دولتی کارایی خود را از دست داده و این جرم برای مجرمان ارزان تمام می‌شود. به‌بیان‌دیگر، از یک‌سو وجود سیاست‌های ناکارآمد اقتصادی می‌تواند حجم اموال تقلبی و قاچاقی موجود در بازارهای عمومی را افزایش دهد و از سوی دیگر عدم فرهنگ‌سازی ممنوعیت استفاده از اموال ممنوعه و تقلبی توسط نهادهای حاکمیتی باعث رغبت و تمایل بیشتر شهروندان به مصرف اموال مذکور می‌شود.^۱ خلأهای آموزشی و فرهنگی بسیاری از کارکنان سازمان‌های دولتی (Rasouli Jazi, 2018:109; Masoumi, 2007: 37)، ارزان‌تر بودن، در دسترس بودن و برندسازی‌های واهی با تبلیغات گسترده رسانه‌های خارجی در شبکه‌های ماهواره‌ای و فضای مجازی در خصوص خرید اموال تقلبی باعث افزایش حجم این اموال در بازارها شده و به دنبال آن می‌تواند بسیاری از انبارهای سازمان اموال تملیکی را اشغال کرده و هزینه‌های نگهداری و اداره آن‌ها را به دولت تحمیل کند. علاوه بر آن موجب ایراد زیان‌های مادی و معنوی قابل‌توجهی به شهروندان یا اقشار آسیب‌پذیر جامعه خواهد شد؛^۲ یعنی وقتی این اموال افزایش یابد، نه فقط سازمان‌هایی همچون گمرک، سازمان اموال تملیکی، سازمان تعزیرات حکومتی و ستاد مقابله با قاچاق کالا و ارز را در عمل به تعهداتشان با چالش‌های اساسی‌تری مواجه می‌سازد، بلکه بسیاری از دستگاه‌های

۱. به‌عنوان نمونه می‌توان به افزایش سهم برندهای مشهور محصولات دخانی و سیگارهای تقلبی خارجی در بازار مصرف اشاره کرد (Online Economics, 2021).

۲. به‌عنوان مثال، رواج کالاهای سلامت‌محور قاچاقی و به‌خصوص آرایشی بهداشتی و شوینده‌های تقلبی می‌تواند آسیب‌های جسمی زیادی به دنبال داشته باشد (Tasnim News Agency, 2021).

حاکمیتی و حتی مبانی مشروعیت حکومت مردم‌سالار دینی مبنی بر تأمین حقوق اساسی ملت و جلوگیری از تضییع آن را نیز متزلزل خواهد کرد.^۱

۴. چالش‌های قضایی

طبق مواد ۱ و ۲ قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی، برخی از تصرفات قانونی سازمان به احکام و قرارهای قطعی محاکم قضایی وابسته است؛ بنابراین افزایش تخلفات، جرائم، دعاوی حقوقی و پرونده‌های اموال تحت تصرف سازمان نیز می‌تواند منجر به ایجاد چالش‌هایی برای محاکم قضایی به معنی اعم و سازمان تعزیرات حکومتی به معنی اخص شود. برخی از آن‌ها عبارت است از رشد آمار پرونده‌های قضایی مربوطه، سهل‌انگاری در انجام وظایف، اطاله رسیدگی و تعیین تکلیف پرونده‌ها و به دنبال آن تضییع اموال؛ یعنی نقص و ناکارآمدی قوانین باب سوءاستفاده و ارتکاب تخلف و ترک فعل را گشوده و همین مورد چالش‌هایی همچون افزایش جرائم اقتصادی نظیر قاچاق کالا و ارز، احتکار، رباخواری، رشاء و ارتشاء، اخلال در امر توزیع مایحتاج عمومی و غیره را به جامعه، بیت‌المال و یا محاکم قضایی تحمیل خواهد کرد.^۲ در واقع سوءاستفاده از خلأهای قانونی توسط مسئولین سازمان اموال تملیکی یا توسل به حيله‌های دادرسی از سوی قضات، کارشناسان رسمی دادگستری و وکلا نیز نقش مهمی در افزایش مفاسد گفته شده دارند که در اغلب موارد منجر به شکل‌گیری جرائم سازمان‌یافته مثل قاچاق کالاهای اساسی و فساد سیستمی خواهند شد. علاوه بر ضعیف بودن ضمانت اجراهای قانونی، عدم قاطعیت قوای حاکم در اجرای ضمانت اجراها و

۱. اخیراً محصولات قاچاقی تقلبی افزایش یافته که باعث بروز عوارض و به خطر افتادن سلامت افراد می‌شود. بخشی از آن در اماکن غیرمجاز توزیع شده است و در بازار تهران، ناصرخسرو و کوچه مروی نیز توزیع این اقلام تقلبی و غیرمجاز را شاهدیم که سازمان‌های ذی‌ربط باید به این مسئله ورود کنند (Tasnim News Agency, 2022).

۲. در جرائم اقتصادی اصل این است که هرچه مجرم دانه درشت‌تر باشد، جرائم و تخلفات را به‌صورت قانونی‌تر پیش می‌برد (Imani, 2010:12). همچنین (Talebian, 2012:97).

عدم حتمیت اعمال مجازات، جنبه بازدارندگی ضمانت اجرا و مجازات را مخدوش کرده و انگیزه ارتکاب جرائم گفته شده را افزایش خواهد داد (Bahrami, 2012:141)؛ یعنی افزایش پرونده‌های قضایی و نظارتی چه در محاکم کیفری، اداری، نظارتی و چه در دادگاه‌های حقوقی یا سازمان تعزیرات حکومتی و دیوان محاسبات کشور خواه ناشی از خلأهای قانونی بوده باشد و خواه ناشی از مشکلات اقتصادی، معیشتی و اجتماعی، می‌تواند تعلق یا تأخیر در رسیدگی دادگاه‌ها یا سازمان تعزیرات حکومتی به پرونده‌های سازمان اموال تملیکی را به دنبال داشته باشد. البته افزایش پرونده‌های قضایی و نظارتی نیز فی‌نفسه چالش‌های پرآسیب دیگری را به دنبال خواهد داشت، مثلاً وقتی مسئولان استانی و مدیران سازمان اموال تملیکی وقوع یا ارتکاب جرائمی همچون قاچاق کالا و ارز، احتکار، پول‌شویی، کلاه‌برداری، اختلاس، رشاء و ارتشاء از سوی کارمندان خود را اعلام نمی‌کنند،^۱ هم باعث افزایش پرونده‌های قضایی شده و هم بر پیچیدگی و طولانی شدن روند دادرسی‌ها در جهت آشکارشدن حقایق موجود در هر پرونده می‌افزایند (Sahilizadegan, 2019:75). البته باید گفت نهادهای نظارتی نیز هرکدام با چالش‌ها و موانعی همچون شیوع پدیده قانون‌گریزی (Haghighi et al, 2017:22)، عدم تخصص‌گرایی و شایسته‌سالاری کارکنان روبه‌رو هستند که تحلیل هرکدام از آن‌ها به پژوهش‌های دیگری نیاز دارد. مطالعات فرسنگی

رتال جامع علوم انسانی

۱. بر اساس ماده ۷۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۴، مدیران و مسئولان سازمان اموال تملیکی نیز مکلف به اطلاع‌رسانی ارتکاب جرائم به دادستان هستند. البته در بحث ما باید گفت عدم وضع ضمانت اجرا برای این ماده باعث تخلف و ترک فعل مدیران سازمان اموال تملیکی در برخی از موارد شده است. همچنین ابهام و اجمال قانون‌گذار باعث تفاسیر متعددی از عبارت «مقامات و اشخاص رسمی» در ماده مذکور شده است (Salimi, 2016:60).

۵. آثار تصرفات سازمان اموال تملیکی

عدم مقررہ‌گذاری لازم برای تبیین ضمانت اجرای مناسب تکالیف و همچنین تعدد قوانین و مقررات نه تنها ابزاری برای افزایش تخلفات و ترک فعل‌ها خواهد شد، بلکه مسئولین و مدیران متعهد را نیز در عمل دچار سردرگمی و بلاتکلیفی خواهد کرد.^۱ وقتی چالش‌های گفته‌شده باعث عدم تعیین تکلیف اموال تملیکی چه در انبارهای سازمان اموال تملیکی و چه در انبارهای سازمان‌های دولتی دیگر همچون گمرک، ستاد مقابله با قاچاق کالا می‌شود، علاوه بر اینکه هزینه‌های نگهداری و اداره آن اموال را به مرجعی که موقتاً تحویل‌گیرنده اموال مذکور است تحمیل خواهد کرد و آن‌ها را در انجام وظایف خود با چالش‌های پراسیب دیگری مواجه خواهد کرد، باعث افزایش تلف یا بلااستفاده شدن اموال نیز خواهد شد.^۲ این موضوع در اموال مصرفی و کالاهای سریع‌الفساد نمایان‌تر است.^۳ با توجه به اینکه سازمان اموال تملیکی برای تعیین تکلیف اموال مکلف به تعامل با دستگاه‌های مختلف دولتی همچون سازمان غذا و دارو، وزارت بهداشت و درمان، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان تعزیرات حکومتی و غیره است، باید گفت افزایش تخلفات این سازمان در ایفای به‌موقع تعهدات سازمان‌های مذکور هم اثر دارد. در واقع این اثرگذاری و اثرپذیری متقابل است.^۴ مثلاً سازمان بنادر و دریانوردی که بر اساس ماده ۵۳ قانون

۱. برای اطلاع از جزئیات بیشتر رک. نظارت‌های میدانی رئیس قوه قضائیه از انبارهای سازمان اموال تملیکی

استان بوشهر در تاریخ ۱۴۰۱/۰۵/۰۶ و انبارهای استان تهران مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۱۴.

۲. به‌عنوان نمونه می‌توان به رسوب و تضییع اموال در انبارهای سازمان اموال تملیکی اشاره کرد (Mashreq News, 2021).

۳. می‌توان به بحث بلاتکلیف ماندن کالاهای مصرفی مثل پوشاک به ارزش ۱۸ میلیارد تومان، کیف و کفش به ارزش ۴۸۰۰ میلیارد تومان و لوازم‌التحریر به ارزش ۲۷۰۰ میلیارد تومان در سازمان اموال تملیکی استان بوشهر اشاره کرد (Mashreq News, 2021).

۴. بررسی‌های به‌عمل‌آمده مشخص می‌کند که ممکن است حجم وسیعی از اموال در اثر جابه‌جایی نادرست تلف شوند.

مبارزه با قاچاق کالا و ارز اصلاحی ۱۴۰۰/۱۱/۱۰ ضابط قضایی خاص در کشف اموال قاچاق است، موظف است کالاهای مکشوفه را بلافاصله پس از کشف به این سازمان تحویل دهد، اگر حجم این اموال بسیار گسترده باشند، چون سازمان اموال تملیکی برای انجام وظایف محوله آمادگی لازم را ندارد، امکان ایراد خسارت به این اموال وجود دارد (Hassan Raisi and Khalili, 2018:185). از آنجایی هم که سامانه الکترونیک فعالی برای ثبت دقیق آمار اموال وجود ندارد، امکان سوءاستفاده از آن‌ها فراهم است؛ بنابراین افزایش ترک فعل‌ها تدریجاً افزایش فساد و جرائم سازمان‌یافته در همه سازمان‌های گفته شده را به دنبال خواهد داشت. البته در تصرفات دیگر سازمان نیز این موارد را می‌توان تحلیل کرد و مثال زد.^۱ اغلب فسادها و جرائم سازمان‌یافته با ارتکاب جرائمی همچون رشوه، تبانی، اختلاس، پورسانت، بروکراسی، فرار از پرداخت عوارض گمرکی و غیره محقق می‌شوند (Karimi, 2019:58). رواج تبعیض و بی‌عدالتی، غصب، احتکار و تضییع اموال بیت‌المال توسط سازمان‌های دولتی، از بین رفتن نظم و امنیت اجتماعی، اختلال در بازار و اقتصاد کلان نیز بخشی از آسیب‌های ناشی از چالش‌های قضایی و اجرایی است. علاوه بر آن نیروی الزام‌کننده‌ای که سازمان اموال تملیکی را وادار به پذیرش مسئولیت مدنی و پاسخ‌گویی در قبال زیان‌های ناشی از ترک فعل یا تخلف کند، وجود ندارد. اگرچه در اثر تقصیر و سهل‌انگاری کارمندان و مدیران سازمان به صورت مستقیم یا غیرمستقیم مالی تلف شود، طبق ماده ۵۹۸ قانون تعزیرات مجازات خواهند شد؛ اما اینکه طبق چه سازوکاری باید اقدام به جبران خسارات وارده شود، قانون ساکت است. با وحدت ملاک از اصل ۱۷۱ قانون اساسی مبنی بر مسئولیت مدنی قاضی، وجود دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری (Zarei, 2007:21)، می‌توان قائل به مسئولیت مدنی این سازمان نیز شد (Rasouli Jazi, 2018:68)؛ به این معنی که مثل

۱. در برگزاری مزایده‌های فروش اموال تملیکی ارتکاب تخلف و جرائم سازمان‌یافته واضح‌تر دیده می‌شوند. البته این موضوع فقط به سازمان اموال تملیکی مربوط نمی‌شود و در سایر سازمان‌های دولتی وجود دارد (Daneshwar, 2021:52).

سایر اشخاص اگر مالی را ضایع کند، بایستی درصدد جبران آن برآید.^۱ اگرچه در خصوص نحوه اثبات تقصیر، شیوه جبران خسارات وارده، مبانی ضمان و عمومی یا خصوصی دانستن اموال سازمان اموال تملیکی چالش‌های حل‌نشده‌ای وجود دارد (Handi, 2006:67).

۶. راهکارهای رفع چالش‌های تصرفات سازمان اموال تملیکی

به جهت رفع چالش‌های مذکور سه نوع راه‌حل تقنینی، قضایی و اجرایی را می‌توان پیشنهاد داد. راهکارهای تقنینی شامل اصلاح جامع قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی مصوب ۱۳۷۰ به جهت تعیین محدوده مشخص برای تصرفات و تعدد وظایف سازمان اموال تملیکی است که پیشنهاد می‌شود عبارت «فروش» در ماده ۱ قانون مذکور حذف شده و متن ماده اصلاح شود. قانون‌گذار ضمانت اجرای مواد ۱ تا ۸ و ۱۱ تا ۳۰ و ۳۲، ۳۴ تا ۳۷ و ۴۰ تا ۴۵ را در پایان هر ماده مشخص کرده و برای جلوگیری تخلف از تکالیف با رفع چالش‌هایی همچون نحوه اثبات تقصیر و شیوه جبران خسارات وارده به اموال و اشخاص، ضمانت اجرای مسئولیت مدنی سازمان‌های دولتی مقرر شود. به همین جهت پیشنهاد می‌شود، یا در پایان مواد گفته‌شده ضمانت اجرای مسئولیت مدنی یا حداقل ضمانت اجرای ماده ۴۴ همان قانون (تصرف غیرمجاز در اموال دولتی) را هم ذکر کند.

راهکارهای قضایی را می‌توان موارد زیر دانست: ایجاد محاکم اختصاصی و استقرار آن در جوار سازمان اموال تملیکی،^۲ راه‌اندازی سامانه‌های برخط جهت اتصال و ارتباط بین محاکم بدوی و عالی، به‌روزرسانی و افزایش سازمان‌های بازرسی و نظارتی، آموزش تخصصی قضات و ضابطان قضایی و فعال‌تر کردن معاونت پیشگیری از وقوع

۱. مشمول ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی می‌شود.

۲. مثلاً با توجه به تخصصی بودن جرائم مربوط به مواد غذایی و اقلام خوراکی بایستی مقام‌های قضایی برای انجام تحقیقات و اقدام‌های لازم، اشراف و اطلاعات کاملی داشته باشند (کریمی، ۱۳۹۹: ۶۱).

جرم قوه قضائیه در سازمان‌های دولتی مخصوصاً سازمان‌هایی که تعیین تکلیف اموال تملیکی را بر عهده دارند.

از جمله راهکارهای اجرایی شامل موارد زیر است: نصب و راه‌اندازی سامانه‌های برخط به جهت ارتباط دائمی و شفاف بین سازمان اموال تملیکی با سازمان‌های مربوطه، برگزاری کلاس‌های آموزشی و کارگاه‌های حقوقی برای تمام کارکنان سازمان، حمایت از طرح‌های پژوهشی و همکاری بیشتر سازمان با مراکز علمی و دانشگاهی در جهت رفع مسائل و چالش‌های پیش‌رو. علاوه بر موارد گفته شده اگر تصرفاتی از قبیل جمع‌آوری، نگهداری و اداره اموال تملیکی از تصرفات حقوقی همچون فروش، اجاره و واگذاری تفکیک شود و در راستای سیاست خصوصی‌سازی، وظایف اجرایی به یکی از شرکت‌های خصوصی با نظارت نهادهای دولتی همچون وزارت اقتصاد و دارایی محول شود، علاوه بر آن که از حجم وسیع معاملات دولتی کاسته خواهد شد و به دنبال آن بخش مهمی از چالش‌های قانونی رفع و دفع می‌شود، از بروز بسیاری از جرائم و تخلفات سازمانی نیز جلوگیری به عمل می‌آید (Emami Qashlaq and Watan Feda)^۱. (Kehriz, 2022:330). این موضوع وقتی اهمیت پیدا می‌کند که بدانیم سازمان اموال تملیکی وظایف دیگری در ابعاد نظارتی و اجرایی مثل امحاء و انهدام یا نظارت بر آن نیز بر عهده دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی
فرجام سخن

اگرچه با تأسیس سازمان اموال تملیکی تصرفاتی همچون جمع‌آوری، نگهداری، سرپرستی و فروش اموال تملیکی در سازمان واحدی متمرکز شده اما وجود چالش‌های باقی‌مانده در ابعاد تقنینی، اجرایی و قضایی با گستره بیش‌ازحد قلمروی تعهدات و

۱. به نظر می‌رسد که بین حدود تصرفات سازمان اموال تملیکی و وجود چالش‌های قانونی، ارتباط معناداری با میزان ارتکاب فسادهای اقتصادی وجود دارد.

حدود تصرفات در اموال تملیکی آن هم بدون پیش‌بینی امکان بازرسی‌های مستمر و شفاف‌سازی اقدام‌ها و از سوی دیگر وابستگی تعیین تکلیف بسیاری از اموال به احکام مراجع قضایی، روند تعیین تکلیف اموال تملیکی به‌عنوان یکی از وظایف مهم این سازمان را در برخی از موارد مختل کرده است. همچنین باعث شکل‌گیری چالش‌های اجرایی همچون عدم تسلط مسئولان و مدیران به وظایف قانونی و سردرگمی تجار شده و بستر ارتکاب تخلف و ترک فعل را فراهم کرده است. ابهام، نقص، ناکارآمدی، تعدد، پراکندگی و خلأها از جمله چالش‌های تقنینی تصرفات سازمان اموال تملیکی است که نه تنها بستری مناسب برای افزایش جرائم و ترک فعل‌ها، اطلاع دادرسی، رشد پرونده‌های قضایی مربوطه و هزینه‌های دادرسی فراهم آورده؛ بلکه با عدم پیش‌بینی فرض عدم تعامل دستگاه‌های دولتی با سازمان اموال تملیکی، فقدان تکالیف و سازوکارهای آموزشی و فرهنگی کارکنان و مدیران، افزایش اموال تقلبی و قاچاقی، چالش‌های قضایی و اجرایی متعددی همچون موازی کاری نهادهای مشابه، نحوه اثبات تقصیر، شیوه جبران خسارات وارده، مبانی ضمان و عمومی یا خصوصی دانستن اموال سازمان اموال تملیکی، چالش‌های گوناگونی را پیش‌روی تصرفات سازمان قرار داده است. سازمان اموال تملیکی با وجود نقش مهمی که در کشف اموال قاچاقی متعلق به دولت دارد، جزو نهادهای کاشف به شمار نیامده است؛ هرکدام از ابهام‌های این‌چنینی منجر به ایجاد پدیده‌هایی از قبیل شمول اموال قاچاقی، تقلبی و ممنوعه، افزایش فسادهای اداری و جرائم سازمان‌یافته، گسترش خسارات جانی، مالی و معنوی، رواج تبعیض و بی‌عدالتی در سازمان‌های دولتی، احتکار و غصب اموال دولتی، حیف‌ومیل بیت‌المال با تبانی در معاملات دولتی، اخلال در بازار و اقتصاد کلان می‌شود. قانون‌گذار با اعمال راهکارهای زیر می‌تواند چالش‌های گفته‌شده را رفع کند. راهکارهای تقنینی همچون اصلاح جامع قانون تأسیس سازمان اموال تملیکی، راهکارهای قضایی از قبیل ایجاد محاکم اختصاصی و استقرار آن جنب سازمان اموال تملیکی، تقویت سازمان‌های بازرسی و کارآمدتر کردن معاونت پیشگیری از جرم در سازمان‌های دولتی؛ راهکارهای

اجرای مثل ایجاد سامانه‌های ارتباطی برخط بین سازمان‌های مربوطه، برگزاری کلاس‌های آموزشی و حمایت از طرح‌های پژوهشی و ارتباط بیشتر با مراجع علمی. کاشف تلقی شدن به همراه عضو ستاد مبارزه با قاچاق بودن سازمان اموال تملیکی نیز می‌تواند روند تعیین تکلیف اموال مکشوفه نگهداری شده در انبارهای این سازمان را بهبود ببخشد و اساساً از ایراد خسارت مالی به دولت جلوگیری کند.

References

- Ansari, M. (2009). *Al-Musua al-Fiqhiyyah al-Misrah*. volume 9, Qom: Majmaal al-Fikr al-Islami. [In Arabic].
- Aqhaei Touq, M. and Lotfi, H. (2017). Immunity From Seizure of Public Properties in Iran; A Critical and Comparative Approach. *Public Law Research*, 19(56), 84-108. Doi: 10.22054/qjpl.2017.12522.1299. [In Persian].
- Arianpour, M. (2020). *Arianpour Dictionary*. 14Th Edition, Tehran: Amin Jahan Computer Publications. [In Persian].
- Ashrafi Sarai, R. (2011). Obstacles to Seizing Financial Rights in Iranian law, Master Thesis. Tabriz: University Tabriz. [In Persian].
- Bahrami, S. (2012). Plates of Collusion and Corruption in Tenders and Strategies to Counter It. *Detective Magazine*, 22, 132-145. [In Persian].
- Bahrul Uloom, M. (1982). *Balghehal-Faqhiyyah*. Volume 1, Tehran: Maktaba Al-Sadiq. [In Arabic].
- Bilali, I. and Farmarzi, D. (2001). Theoretical Study of the Issue of Administrative Corruption. *Judicial Law Journal*, 65(37), 37-8. [In Persian].
- Daneshwar, F. (2021). Collusion and Collusion In Government Tenders and Auctions and Prevention Of Financial Corruption In Government Transactions, Master's Thesis, Yazd: Islamic Azad University of Taft. [In Persian].
- Dekhoda, A. (2011). *Dekhoda Dictionary*. Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
- Del Pasand, K., Turkmannejad, Sh. and Noorian, M. (2019). Conflict of Interests and lack of Transparency As Corruption in the Health System, *Legal Thought*, 1(3). 31-39. [In Persian].
- Delir, H. (2011). *Confiscation Rights*. Tehran: Mizan. [In Persian].

- Emami Qashlaq, M. and Watan Feda Kehriz, M. (2022). Challenges, Ambiguities and Summaries of Bidding and Auction laws. *Journal of Islamic Economics and Banking*, 11(4), 317-336. [In Persian].
- Emami, H. (1955). *Civil Rights*. Volume 1, Fifth Edition, Tehran: Islamia. [In Persian].
- Farzaneh, M. (2018). The loopholes of the Islamic Penal Code Approved in 2013 in the Area of Authority of the Ruler. Master's Thesis, Yazd: Meybod University. [In Persian].
- Ghasemi, D. and Zikriarii, R. (2012). *Buying and Selling Government and Public Property*, Tehran: Mizan. [In Persian].
- Haghighi, M., Abdi, S., Arabian, A. and Jalali, M. (2017). Legal Challenges of the Supervision of the Court of Accounts of the Country in Dealing With Financial Corruption and Crimes Arising From It In Executive Bodies. *Private and Criminal Law Research*, 14(38), 11- 34. [In Persian].
- Hali, H. (1992). *The Rules of al-Ahkam in the knowledge of al-Hilal and al-Haram*. volume 2, Qom: Islamic Publications Office. [In Arabic].
- Handi, A. (2006). Study on the Extension of the Provisions of Article 139 of the Constitution to the Property of State Companies. *Judiciary Law Journal*, 71(61), 63-86. Doi: 10.22106/jlj.2007.1130. [In Persian].
- Hassan Raisi, M. and Khalili, R. (2018). Pathology of New legislative Policies to Fight Against Goods Smuggling in the law Against Goods Smuggling Approved on 10 / 03 / 2013, *Legal Research Journal*, 18(37), 167-187. [In Persian].
- Hosseini, S. (2018). Iran's Criminal Policy In Dealing With Unauthorized Interference In Government Transactions, Master Thesis. Yazd: Islamic Azad University Of Taft. [In Persian].
- Ibn Manzoor, M. (1984). *The Language of the Arabs*. Volume 11, Qom: Adab Hoza Publishing House. [In Arabic].
- Imani, A. (2010). *Dictionary of Criminal Law Terms*. Tehran: Arian Publishing House. [In Persian].
- ISNA News Agency (2021). The Situation of Sedimented Goods in the Warehouses of the Property Organization Is Not Suitable, (View Date 03 / 20 / 2022) In: <https://www.isna.ir/news/1400112241402>. [In Persian].
- Jafari Langroudi, M. (2008). *Al Maduna*. First Edition, Tehran: Ganj and Danesh. [In Persian].
- Jafari Langroudi, M. (2009). *Intermediate in legal Terminology*. Second Edition, Tehran: Ganj and Danesh Library. [In Persian].
- Kamiyar, Gh. (2017). *Administrative Rights of Expropriated Property Due to Public Interest*, Tehran: Majd. [In Persian].

- Karimi, M. (2019). Criminal Policy of Iran In the Area of Production and Distribution of Unhealthy and Non-Standard Food With Emphasis On Islamic Jurisprudence. *Legal Thought*, 1(1), 56-63. [In Persian].
- Katouzian, N. (1999). *Introductory Course on Property and Ownership Civil Rights*. Second Edition, Tehran: Mizan. [In Persian].
- Khalifa Shushtri, M. (2011). Legal Possessions Contrary To the Right Of Choice, Master's Thesis. Qom: University Qom. [In Persian].
- Khodaian Chegani, Z. (2013). Comparative Study of French and Iranian Criminal Justice System Institutions In Dealing With Economic Crimes, *Legal Studies Quarterly*, 4, 31-58. Doi: 10.22099/jls.2013.1130.[In Persian].
- Mashreq News (2021). 25 Billion of Consumer Goods are Undecided in the Property of Bushehr, (View Date 11/16/2021) In: mshrgh.ir/1295994. [In Persian].
- Mashreq News (2021). The Remaining Goods in the Warehouses of the Organization Must Be Assigned As Soon As Possible (Observation Date 17/11/2021) In: mshrgh.ir/1296707. [In Persian].
- Masoumi, M. (2007). Social Prevention of Corruption. *Judiciary Legal Journal*, 71, 25-46, Doi:22106/ jlj.2007.11299. [In Persian].
- MenatiNezhad, S. (2006). Methods and Contexts of Collusion In Government Transactions. *Judiciary Law Journal*, 71(61), 47-62. Doi:10.22106/ jlj.2007.11300. [In Persian].
- Mizan News Agency (2021). Reading the law of the Head of the Judiciary and Examining the Performance and Omissions of the Responsible Institutions, (View Date 12 / 20 / 2021) In: <https://www.mizan.news/fa/news/773278>. [In Persian].
- Mohaghegh Damad, M. (2011). *Jurisprudence Rules of the Civil Sector*. Volume 1, Tehran: Islamic Sciences Publishing Center. [In Persian].
- Mohammadi, H. (2018). *Confiscation, Seizure Restitution and Extortion of Properties resulting from crime*. Tehran: Ganj Danesh. [In Persian].
- Najafi, A. and Nasr Esfahani, M. (2022). Remedial Approach to Personality Case in Criminal Procedure, *Legal Thought*, 3(9), Online Publication. [In Persian].
- Online Economics (2021). Golan, Fake Brands and Smuggling in the Cigarette Market, (View Date 30/03/2021) In: <https://www.eghtesadonline.com/n/2d9>. [In Persian].
- Ragheb Esfahani, H. (1995). *The vocabulary of Quran*. volume 1, Beirut: Dar al-Alam. [In Arabic].
- Rasouli Jazi, S. (2018). Government's Civil Responsibility in Cultural Affairs, Master's Thesis, Yazd: Meybod University. [In Persian].

- Safai, H. (2006). *Introductory Course of Civil Rights (Property and Persons)*. Volume 1, Fifth Edition, Tehran: Mizan. [In Persian].
- Sahilzadegan, R. (2019). Legal and Theoretical Challenges of the Criminal liability of Managers In Not Reporting the Crime of Employees. Master's Thesis, Hormozgan: Islamic Azad University of Bandar Lange. [In Persian].
- Salari, M. (2011). *Acquisition and Ownership of Land by the Government*, Tehran: Dadgstar. [In Persian].
- Salimi, B. (2016). Legal Nature and legal Status of Customs Brokerage in Iran, Master's Thesis, Tehran: Allameh Tabatabai University. [In Persian].
- Shams, A. and Ghafouri Asl, Gh. (2018). Identification of Persons and Executive Documents Subject To the law on Payment of Convicts To the Government and Non-Provision and Confiscation of State Property approved in 1986. *Legal Studies Quarterly*, 11(4), 221-195. Doi: 10.22099/jls.2019.5581. [In Persian].
- Soltani Fard, H, Malmir, M. and Aalipour, H. (2017). Procedures of Economic Crimes; The link between Content and Form, *Legal Studies Quarterly*, 10(3), 159-194. Doi: 10.22099/jls.2018.26990.2609. [In Persian].
- Talebian, H. (2012). Examination of the Types of Economic Crime Organization, *Karagah Magazine*, 22, 111-95. [In Persian].
- Tasnim News Agency (2021). There Were Doubts About the Order To Dismiss a Manager of the Property Organization, Because of the Contaminated Corns, (View Date 03 / 19 / 2022) In: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1401/01/19/2691698>. [In Persian].
- Tasnim News Agency (2022). 18% Growth of Smuggling Detections in the Field of Cosmetics and Health Products, (Observation Date 02 / 25 / 2023) In: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1401/11/25/2853630>. [In Persian].
- Tasnim News Agency (2022). The Concern of the Food and Drug Organization about Counterfeit Cosmetics, (View Date 25 / 02 / 2023) In: <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1401/11/25/2853430>. [In Persian].
- Zarei, M. (2007). Judicial Security As a Right, *Majlis and Strategy Quarterly*, No. 56. [In Persian].
- Zargosh, M. (2021). *Administrative Rights of Property Acquisition, Quasi-Acquisitions and Expropriation of Funds by the Government*. Tehran: Mizan. [In Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی